

PRÍPUSTNOSŤ DOVOLANIA A PRÁVO NA SPRAVODLIVÉ SÚDNE KONANIE

O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak vyšší súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných, zásadne odlišných právnych záveroch ako nižší súd, pričom zároveň strane konania neumožní vyjadriť sa k týmto iným (odlišným) právnym záverom, teda keď strana nemá možnosť právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov nižšieho súdu nejavili ako významné (II. ÚS 407/2016). Mutatis mutandis o prekvapivom rozhodnutí možno hovoriť aj za situácie, keď sa aplikuje autoritatívny výklad novej právnej úpravy, ktorý nebol predvídateľný a ktorý vedie k odňatiu práva na súdnu ochranu.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 570/2017 zo 7. augusta 2018)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. augusta 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) a Ladislava Orosza prerokoval prijatú sťažnosť J. F., zastúpenej advokátom JUDr. Samuelom Baránikom, advokátska kancelária, Podjavorinskej 7, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 4 Co 377/2015 zo 16. júna 2016 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Cdo 18/2017-452 zo 17. mája 2017 a takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 3 Cdo 18/2017 zo 17. mája 2017 p o r u š i l základné právo J. F. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Cdo 18/2017-452 zo 17. mája 2017 z r u š u j e a vec v r a c i a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. J. F. p r i z n á v a úhradu trov právneho zastúpenia v sume 475,05 € (slovom štyristosedemdesiatpäť eur a päť centov), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky p o v i n n ý vyplatiť na účet advokáta JUDr. Samuela Baránika, advokátska kancelária, Podjavorinskej 7, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 570/2017-23 zo 14. septembra 2017 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť J. F. (ďalej len „sťažovateľka“) vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Co 377/2015-394 zo 16. júna 2016 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3 Cdo 18/2017-452 zo 17. mája 2017 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľka v sťažnosti zo 4. augusta 2017, krajský súd vo vyjadrení z 3. októbra 2017 a najvyšší súd vo vyjadrení z 5. októbra 2017 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd pritom vychádzal z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

3. Zo sťažnosti vyplýva, že v konaní vedenom Okresným súdom Trenčín (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 14 C 218/2008 sa Slovenská republika, zastúpená Slovenským pozemkovým fondom (ďalej aj „žalobkyňa“), domáhala proti sťažovateľke ako žalovanej určenia vlastníctva k presne označeným pozemkom ležiacim v katastrálnom území Č.

Rozsudkom okresného súdu č. k. 14 C 218/2008-344 z 2. februára 2015 bolo žalobe v celom rozsahu vyhovené.

Na základe odvolania sťažovateľky rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 377/2015-394 zo 16. júna 2016 bol rozsudok okresného súdu potvrdený.

Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka 7. septembra 2016 dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodila z § 420 písm. c) a f), ako aj § 421 ods. 1 písm. a) a b) Civilného sporového poriadku.

Dňa 20. apríla 2017 najvyšší súd prostredníctvom tlačovej správy zverejnenej na internetovej stránke informoval o rozhodnutí veľkého senátu občianskoprávného kolégia, ktorý rozhodol v inej veci (sp. zn. 1 VCdo 2/2017) tak, že vylúčil prípustnosť kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania podľa § 420 a § 421 Civilného sporového poriadku. V prípade, že ku kumulácii podľa týchto ustanovení zo strany dovolateľa dôjde, dovolací súd sa obmedzí iba na posúdenie prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. a) až f) Civilného sporového poriadku.

V priebehu mája 2017 zverejnil najvyšší súd na internetovej stránke celý text rozhodnutia veľkého senátu. Až z tohto textu vyplynulo, že podľa právneho názoru najvyššieho súdu je neprípustná kumulácia nielen dôvodov prípustnosti dovolania podľa § 420 a § 421, ale aj v rámci § 420 Civilného sporového poriadku navzájom. Výsledkom prípadnej kumulácie viacerých dôvodov prípustnosti dovolania podľa § 420 Civilného sporového poriadku je podľa právneho názoru najvyššieho súdu to, že dovolací súd sa obmedzí na skúmanie prípustnosti toho dôvodu podľa § 420, ktorý je v texte zákona (Civilného sporového poriadku) uvedený skôr.

S odôvodnením rozhodnutia veľkého senátu sa právny zástupca sťažovateľky oboznámil 22. mája 2017. Vzhľadom na závery rozhodnutia veľkého senátu doručila sťažovateľka najvyššiemu súdu podanie z 22. mája 2017, v ktorom zobrala uplatňovanú prípustnosť

dovolania podľa § 420 písm. c) Civilného sporového poriadku späť, aby tým umožnila (v súlade s právnym názorom vyjadreným v rozhodnutí veľkého senátu) preskúmanie prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku.

Dňa 7. júna 2017 bolo sťažovateľke doručené uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 18/2017 zo 17. mája 2017, ktorým bolo dovolanie sťažovateľky odmietnuté. Najvyšší súd vykonal dovolací prieskum výhradne podľa (sťažovateľkou spät'vzatého) dôvodu prípustnosti dovolania vyplývajúceho z § 420 písm. c) Civilného sporového poriadku. Podľa podanej pečiatky okresného súdu bol spis spolu s uznesením vrátený okresnému súdu 29. mája 2017.

Listom najvyššieho súdu zo 6. júna 2017, doručeným sťažovateľke 12. júna 2017, bolo oznámené, že najvyšší súd o podanom dovolaní už rozhodol, a preto podanie sťažovateľky z 22. mája 2017, doručené najvyššiemu súdu 24. mája 2017, zasiela za (už skôr vráteným) spisom okresnému súdu.

Sťažovateľka namieta, že rozsudkom krajského súdu a uznesením najvyššieho súdu boli porušené jej označené práva podľa ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu.

4. Námietky sťažovateľky k rozsudku krajského súdu č. k. 4 Co 377/2015-394

Podstatou sporu bolo určenie vlastníckeho práva k pozemkom, o ktorých žalobkyňa tvrdila, že sú jej vlastníctvom, pretože ide o pozemky pôvodne tzv. neknihované. Jediným dôkazom, ktorým žalobkyňa toto tvrdenie preukazovala, bola jedna z viacerých pozemno-knižných máp, kde mali byť pozemky uvedené bez parcelného čísla, na základe čoho obchodná spoločnosť A. (ktorá cez sporné pozemky bez stavebného povolenia vybudovala novú cestu) zabezpečila pre žalobkyňu identifikáciu týchto pozemkov geometrickým plánom, ktorý sa stal prílohou rozsudku, a žalobkyňa podala žalobu. Sťažovateľka a jej právni predchodcovia vlastní susedné pozemky, pričom sporné pozemky boli vždy považované za ich súčasť.

Dokonca sa znaleckým meraním zistilo, že časť sporných pozemkov bola zahrnutá v súčte pozemno-knižnej výmery parcely vedenej v pozemkovej knihe (vločka č...) v prospech právnych predchodcov sťažovateľky a k výmazu (opomenutiu, neuvedeniu) parcelného čísla k tejto časti pozemku v pozemno-knižnej mape došlo omylom. Všeobecné súdy však napriek tomu neprihliadli na zistený omyl a iba samotné opomenutie uvedenia parcelného čísla postačilo, aby dospeli k záveru, že ide o pozemky bez parcelného čísla, teda neknihované, ktoré sú vo vlastníctve štátu. Všeobecné súdy pritom neuznali ani námietku vydržania vlastníckeho práva zo strany sťažovateľky.

Podľa sťažovateľky je jednoznačné, že v okolnostiach posudzovanej veci jej odvolacie námietky signalizovali možnosť ich podstatného vplyvu na skutkové zistenia a na právne posúdenie veci, a preto bolo nevyhnutné, aby sa krajský súd s nimi v odôvodnení svojho rozsudku vysporiadal, teda zaujal k nim jednoznačný právny záver. Krajský súd však takto nepostupoval.

Pri odvolacej námietke, podľa ktorej Slovenský pozemkový fond nebol oprávnený konať pred súdom za žalobkyňu vo veci určenia vlastníctva k nepoľnohospodárskej pôde („ostatné plochy“), krajský súd aplikoval zákon Slovenskej národnej rady č. 307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 307/1992 Zb.“), ktorý však bol účinnosťou zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov od 1. mája 2004 zrušený. Krajský súd teda oprel oprávnenie

Slovenského pozemkového fondu zastupovať žalobkyňu o ustanovenie právneho predpisu zrušeného pred viac ako 12 rokmi, teda vec neposúdil podľa relevantnej právnej normy, pretože svojvoľne použil zrušenú právnu normu.

Ďalej sťažovateľka v odvolaní namietala, že okresný súd bez akéhokoľvek zdôvodnenia nevykonal v písomnom podaní z 24. septembra 2009 ňou navrhnuté dôkazy. Na takto formulovanú námietku tzv. opomenutých dôkazov krajský súd nijako nereagoval, pričom podľa presvedčenia sťažovateľky dezinterpretoval znenie § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku tak, že z neho vynechal časť, podľa ktorej je súd v odôvodnení rozsudku povinný uviesť aj to, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy.

Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo strany na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Krajský súd (a pred ním okresný súd) napriek tomu podľa sťažovateľky vykonal eklektický výber dôkazov s jasným nepovšimnutím všetkých dôkazov, ktoré svedčili v prospech sťažovateľky. Nevyhodnotil žiadny z dôkazov svedčiacich v jej prospech a nevysporiadal sa s nimi. Ide najmä o posudok znalcov H. a P., geometrický plán M. z roku 1993, písomné potvrdenie obce Č. zo 14. septembra 1998, pričom sťažovateľka podrobne uvádza závery, ktoré z týchto dôkazov podľa jej názoru vyplývajú. Krajský súd (a pred ním okresný súd) pri hodnotení dôkazov podľa sťažovateľky opomenul, že dobromyselnosť držby sťažovateľky, resp. jej právnych predchodcov bola založená na tom, že sporné pozemky boli považované za súčasť parc. č..., a dospel k nesprávnemu záveru, podľa ktorého právni predchodcovia sťažovateľky vlastnícke právo vydržaním nenadobudli. Naproti tomu sa pri hodnotení dôkazov nezaoberal podstatou sporu, teda otázkou, či sporné pozemky nemohla nadobudnúť vydržaním priamo sťažovateľka (teda nezávisle od jej právnych predchodcov).

Pri právnom posúdení veci sa sťažovateľka domáhala aplikácie hmotnoprávnej domnienky vyplývajúcej z § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého sa v pochybnostiach považuje držba za oprávnenú. Podľa sťažovateľky bolo povinnosťou krajského súdu túto domnienku aplikovať (s procesnými dôsledkami podľa § 133 Občianskeho súdneho poriadku, resp. § 192 Civilného sporového poriadku), čo sa však bez vysvetlenia nestalo.

5. Námietky sťažovateľky k uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 18/2017

Sťažovateľka podávala dovolanie 7. septembra 2016, teda už v čase účinnosti Civilného sporového poriadku (t. j. po 1. júli 2016). Na posúdenie prípustnosti jej dovolania sa preto v celom rozsahu použijú ustanovenia § 420 a nasl. Civilného sporového poriadku. Ide o nový právny predpis, ktorý otázku prípustnosti dovolania upravil úplne odlišne od právneho stavu, ktorý platil do 30. júna 2016.

V podanom dovolaní sťažovateľka uplatnila dôvody prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. c) a f) a podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) Civilného sporového poriadku. Najintenzívnejšie však pociťovala porušenie svojich práv vyjadrených v § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku. Napriek uvedenému a s ohľadom na zásadu procesnej opatrnosti uplatnila aj ďalšie dôvody prípustnosti dovolania (najmä vzhľadom na zrušenie možnosti dovolacieho súdu *ex offico* preskúmať rozsudok v prípade tzv. väd zmätočnosti). Z textu Civilného sporového poriadku nevyplýva, že by bola kumulácia dovolacích dôvodov v dovolaní vylúčená, resp. že by jej dôsledkom bolo preskúmanie prípustnosti dovolania iba podľa v poradí (podľa zákona) prvého uplatneného dovolacieho dôvodu.

Počas dovolacieho konania v inej veci veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu prijal právny názor o vylúčení možnosti kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania (rozhodnutie sp. zn. 1 VCdo 2/2017 z 19. apríla 2017). Z tlačovej správy najvyššieho súdu z 20. apríla 2017 vyplývalo, že pri kumulácii dôvodov prípustnosti dovolania podľa § 420 a § 421 Civilného sporového poriadku sa dovolací súd obmedzí iba na preskúmanie prípustnosti dovolania podľa § 420. Až z textu samotného rozhodnutia veľkého senátu najvyššieho súdu vyplynulo, že aj v rámci § 420 je kumulácia viacerých dôvodov prípustnosti dovolania neprípustná a v prípade jej uplatnenia sa dovolací súd obmedzí na prieskum tej z nich, ktorá je v texte Civilného sporového poriadku uvedená skôr. Pre dovolanie podané sťažovateľkou tento právny názor znamená, že uplatnenie dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. c) Civilného sporového poriadku by vylúčilo preskúmanie prípustnosti dovolania podľa sťažovateľkou priorizovaného dôvodu prípustnosti dovolania § 420 písm. f). Sťažovateľka preto podaním z 22. mája 2017 uplatnený dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. c) Civilného sporového poriadku vzala späť, aby bolo možné jej vec preskúmať podľa § 420 písm. f). Najvyšší súd však toto podanie nezohľadnil s tvrdením, že vo veci už rozhodol 17. mája 2017, teda o 5 dní skôr. Z uznesenia najvyššieho súdu pritom vyplýva, že dôvodom odmietnutia dovolania bol práve právny názor vyslovený v rozhodnutí veľkého senátu najvyššieho súdu týkajúci sa kumulácie viacerých dôvodov prípustnosti dovolania podľa § 420 Civilného sporového poriadku.

Sťažovateľka poukázala na to, že podľa § 48 ods. 3 prvej vety Civilného sporového poriadku právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu je pre senáty najvyššieho súdu záväzný. Takýto právny názor sa teda nevzťahuje iba na konkrétnu sporovú vec, ale aj na vopred neurčený okruh sporových vecí, o ktorých bude dovolací súd rozhodovať v budúcnosti. Svojím charakterom sa teda približuje sile zákona. Inštitút rozhodnutí veľkého senátu je v našom právnom poriadku novum, rovnako aj právny názor týkajúci sa kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania je novátorský, právnou teóriou ani tvorcami zákona neočakávaný. V čase, keď sťažovateľka podávala dovolanie (7. septembra 2016) a formulovala dôvody prípustnosti dovolania, nebolo zrejmé, že by veľký senát túto právnu otázku riešil a už vôbec nebolo zrejmé, že by táto otázka mala byť vyriešená s výsledkom, k akému napokon veľký senát dospel. Sťažovateľka preto legitímne mohla pri spísaní dovolania v septembri 2016 očakávať (spoliehajúc sa na znenie príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku), že prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku bude najvyšším súdom skúmaná napriek tomu, že uplatní z dôvodu procesnej opatrnosti aj prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. c) Civilného sporového poriadku.

Sťažovateľka rešpektuje právo najvyššieho súdu vykladať ustanovenia Civilného sporového poriadku, rešpektuje právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu, čo prejavila aj tým, že po zverejnení textu celého rozhodnutia v máji 2017 podaním z 22. mája 2017 vzala uplatnený dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. c) Civilného sporového poriadku späť, aby tak docielila dovolací prieskum podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku. Legitímne totiž od najvyššieho súdu očakávala, že tento jej vytvorí rozumný časový priestor na to, aby sa s rozhodnutím veľkého senátu oboznámila ona, ako aj širšia právnická verejnosť. Najvyšší súd však rozhodol uznesením už 17. mája 2017, teda doslova iba pár dní po zverejnení rozhodnutia veľkého senátu, a preto reálne sťažovateľke nevytvoril žiadny časový priestor na oboznámenie sa s textom tohto rozhodnutia, a to napriek tomu, že rozhodnutie veľkého senátu malo úplne zásadný dopad na prístup sťažovateľky k súdu, na preskúmanie jej veci podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku.

Uvedený postup najvyššieho súdu podľa názoru sťažovateľky vytvára obraz o jeho formálnom a bezobsažnom prístupe k právu sťažovateľky na súdnu ochranu. Je pritom potrebné uviesť, že ani obsah rozhodnutia veľkého senátu, ale ani rýchlosť jeho aplikácie v tejto veci sa nedali predvídať. Najvyšší súd uprednostnil spôsob, ako čo najrýchlejšie evidenčne „vybaviť“ vec sťažovateľky. Právny názor najvyššieho súdu vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu je podľa názoru sťažovateľky výrazne nad rámec textu zákona, z ktorého vyslovene nevyplýva oprávnenie najvyššieho súdu odmietnuť dovolanie v prípadoch, ktoré sú popísané v rozhodnutí veľkého senátu. Procesné právo je právom formálnym, preto pri jeho výklade by zo strany najvyššieho súdu malo byť viac rešpektované doslovné znenie zákona a v prípade, že sa najvyšší súd hodlá od doslovného znenia zákona odchyliť, je jeho povinnosťou rešpektovať čl. 152 ods. 4 ústavy. V prípade, že vec pripúšťa rôzny výklad, orgán aplikujúci právo je povinný uprednostniť ústavne konformný výklad. Keďže najvyšší súd doslovné znenie zákona v určitom smere modifikuje a podmienky prípustnosti dovolania podstatne a veľmi výrazne zužuje, bolo by spravodlivé, aby na dovolania podané pred vydaním rozhodnutia veľkého senátu aplikoval doterajšiu prax. Inými slovami, keďže rozhodnutie veľkého senátu sa svojím charakterom približuje zákonu, spravodlivé je rešpektovať aj zásadu zákazu retroaktivity a rozhodnutie veľkého senátu neaplikovať na prípady dovolaní podaných pred jeho vydaním. Všeobecný súd je totiž povinný interpretovať normy občianskeho procesného práva v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy či práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa sťažovateľky všeobecný súd môže byť porušovateľom základných práv a slobôd hmotného charakteru (kam patrí aj právo vlastníť a pokojne užívať majetok) aj bez porušenia ústavnoprocených princípov vyplývajúcich z čl. 46 až čl. 48 ústavy.

Sťažovateľka tvrdí, že jej vlastníckemu právu nebola poskytnutá procesná ochrana, pričom bolo jej legitímnym očakávaním, že ak preukáže svoje vlastnícke právo, tak všeobecné súdy sa jej procesnou obranou budú starostlivo zaoberať a poskytnú jej vlastníctvu potrebnú ochranu proti nedôvodnej vlastníckej žalobe. Skutočnosť, že sťažovateľka bola pozbavená svojho vlastníckeho práva v konaní, ktoré v opísanom postupe porušilo jej práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, znamená, že došlo aj k porušeniu čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

6. Sťažovateľka požaduje, aby ústavný súd o jej sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo J. F. na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 16.6.2016 č.k. 4Co 377/2015-394 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 17.5.2017 sp.zn. 3 Cdo 18/2017 porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 16.6.2016 č.k. 4Co 377/2015-394 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 17.5.2017 sp.zn. 3 Cdo 18/2017 sa zrušujú a vec sa vracia Krajskému súdu v Trenčíne na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Trenčíne a Najvyšší súd Slovenskej republiky sú solidárne povinné zaplatiť sťažovateľke vyčíslenú náhradu trov konania, k rukám jej právneho zástupcu JUDr. Samuela Baránika, do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

7. Z vyjadrenia podpredsedníčky krajského súdu z 3. októbra 2017, doručeného ústavnému súdu 9. októbra 2017, vyplýva, že krajský súd zotrváva na stanovisku vyplývajúcom

z odôvodnenia jeho rozsudku. Poukazuje pritom na vyjadrenie príslušnej predsedníčky senátu, ktorá nezdiera právny názor sťažovateľky uvedený v sťažnosti, teda názor, že rozsudok krajského súdu je nedostatočne odôvodnený a vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Dopĺňa, že senát považuje sťažnosť za neopodstatnenú a zotrúva na svojej právnej argumentácii uvedenej v odôvodnení rozsudku. Je toho názoru, že sťažovateľka nebola ukrátená na svojich právach a pokiaľ poukazovala na nedostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu, treba túto námietku považovať za nedôvodnú, pretože krajský súd sa zaoberal podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní, v plnom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením rozhodnutia okresného súdu po skutkovej, ako aj právnej stránke a vysporiadal sa s podstatnými odvolacími tvrdeniami sťažovateľky. Nie je povinnosťou odvolacieho súdu odpovedať na každú námietku alebo argument, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní, zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov prvostupňového rozhodnutia preskúmaného v odvolacom konaní.

8. Z vyjadrenia predsedníčky najvyššieho súdu č. k. KP 3/2017-63 z 5. októbra 2017, doručeného ústavnému súdu 23. februára 2018, vyplýva, že v prípade sťažovateľky trojčlenný senát rozhodol v súlade s právnymi závermi vyjadrenými v uznesení veľkého senátu. Sťažovateľka celkom neopodstatnene uvádza, že sťažnosťou napadnuté rozhodnutie trojčlenného senátu bolo prijaté s úmyslom čo najrýchlejšie „vybaviť“ vec. V skutočnosti však trojčlenný senát takýto úmysel v žiadnom prípade nemal a po oboznámení sa s dovolacou argumentáciou sťažovateľky si plne uvedomoval dopad svojho rozhodnutia na konkrétne prejednávajúcu vec, avšak na zreteľ mal aj potrebu premietnuť do praxe v celej šírke a v primerane konkretizovanej podobe právne závery vyjadrené v uznesení veľkého senátu. I keď sťažovateľka podala dovolanie (datované 7. septembra 2016) v čase pred vydaním uznesenia veľkého senátu z 19. apríla 2017, trojčlenný senát prejednávajúci jej dovolanie 17. mája 2017 musel pri rozhodovaní vziať na zreteľ právne závery vyjadrené v uznesení veľkého senátu (§ 48 ods. 3 Civilného sporového poriadku). Treba dodať, že v uznesení veľkého senátu vyjadrené pravidlo (o vylúčení kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania), prijaté na základe interpretácie ustanovení nového civilného procesného predpisu, nevzniklo prijatím novej judikatúry (19. apríla 2017), ale účinnosťou nového predpisu (1. júla 2016), z ktorého bolo novou judikatúrou len vyvedené. Pokiaľ sťažovateľka namieta „retroaktivitu“ uznesenia veľkého senátu, treba uviesť, že najvyšší súd v niektorých rozhodnutiach už konštatoval, že judikatúrou novoprijatý právny názor sa aplikuje aj do minulosti (retrospektívne). Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, podľa ktorého všeobecný súd právo netvorí, ale ho iba nachádza, interpretuje a sčasti dotvára. Časová pôsobnosť novej judikatúry sa teda neobmedzuje len do prítomnosti či budúcnosti. Treba vychádzať z toho, že všeobecný súd rozhodujúci už za novej judikatúry nemôže vedome aplikovať nesprávny, novej judikatúre nezodpovedajúci názor. Nový právny názor je vzhľadom na to potrebné aplikovať na všetky prebiehajúce konania (aj na konania začaté pred prijatím novej judikatúry). Tým sa prípustné retrospektívne pôsobenie novej judikatúry líši od neprípustného retroaktívneho pôsobenia právnych noriem. Sťažovateľkou napadnuté uznesenie najvyššieho súdu vychádza z takto chápaných účinkov novej judikatúry. Treba pripustiť, že nový právny názor (nová judikatúra) aplikovaný retrospektívne môže za istých okolností zasiahnuť do očakávaní niektorej z procesných strán, ktoré mohla mať pred prijatím týchto nových právnych názorov, avšak opačný postup by znamenal, že súd vedome aplikuje „nesprávny“ právny názor. Navyše nerešpektovanie retrospektívneho pôsobenia judikatúry by bolo sporné aj z hľadiska princípu rovnosti uplatňovaného v civilnom súdnom konaní. Pokiaľ bol so zreteľom na novú judikatúru

v niektorom konaní aplikovaný napr. právny názor o neprípustnosti kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania, ktorý z hľadiska procesných účinkov vyznieval v prospech dovolateľovej protistrany, rozhodnutie súdu v inom konaní by v obdobnej procesnej situácii nemalo vyznieť v procesný prospech dovolateľa kumulujúceho dôvody prípustnosti dovolania. Výnimky zo zásady retrospektívneho pôsobenia novej judikatúry môžu zakladať len osobitne špecifické okolnosti zvyčajne intenzívnejší záujem o ochranu legitímnych očakávaní procesných strán civilného konania. Za okolnosť takej povahy však nemožno považovať skutočnosť, že v dôsledku aplikácie novej judikatúry došlo prípadne k zhoršeniu právneho postavenia jednej z procesných strán, ale ani skutočnosť, že dotknutá procesná strana vychádzala z predpokladov zodpovedajúcich stavu pred prijatím nového právneho názoru. Tieto dôsledky sú totiž už vo svojej podstate pojmovými znakmi samotnej „novosti“ judikatúry, a preto nemôžu byť vnímané a posudzované ako výnimočné. Výnimku zo zásady retrospektívneho pôsobenia novej judikatúry nemôže predstavovať ani sťažovateľkou tvrdená nepredvídateľnosť novej judikatúry. Sťažovateľka pripustila, že procesné ustanovenia účinné od 1. júla 2016 priniesli v porovnaní s predchádzajúcou úpravou celý rad nových inštitútov a zmien. Podľa presvedčenia najvyššieho súdu v prípade tak zásadných legislatívnych zmien týkajúcich sa celkovej koncepcie civilného sporového konania (vrátane právnej úpravy dovolacieho konania), ktoré priniesol Civilný sporový poriadok, nemožno dôvere sťažovateľky v ustálenosť doterajších právnych predpisov a predvídateľnosť rozhodovania súdov pripisovať ten ústavnoprávny význam a dopad, ktorý uvádza sťažovateľka, resp. taký, ako v prípadoch, keď sa nová judikatúra neodvíja od prijatia celkom nového právneho predpisu. Najvyšší súd nepopiera, že sťažovateľka nemusela predvídať, ako sa na základe právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 vyvinú právne názory na možnosť kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 a § 421 Civilného sporového poriadku, ale ani v tom nemožno vidieť osobitnú okolnosť spôsobilú zvrátiť (pre ňu priaznivejším spôsobom) právne závery o retrospektívnom pôsobení novej judikatúry. V civilnom sporovom procese je potrebné brať do úvahy zároveň aj legitímne očakávania toho, kto stojí na opačnej procesnej strane. Sťažovateľka zastáva názor, podľa ktorého sa právne závery vyjadrené v rozhodnutí veľkého senátu mali aplikovať (len alebo až) pri rozhodovaní trojčlenných senátov najvyššieho súdu o dovolaniach podaných po vydaní (publikovaní) rozhodnutia veľkého senátu. S týmto názorom nemožno súhlasiť. Prípadné osvojenie tejto argumentácie by v praxi znamenalo „návrat“ rozhodovania trojčlenných senátov najvyššieho súdu do stavu nejednotného posudzovania prípustnosti dovolania podľa § 420 a § 421 Civilného sporového poriadku, ktorý bol prekonaný práve uznesením veľkého senátu. Z týchto dôvodov zastáva najvyšší súd názor, podľa ktorého sťažovateľka bezdôvodne namieta, že konaním a rozhodnutím najvyššieho súdu boli porušené jej označené práva. Najvyšší súd ponecháva rozhodnutie o sťažnosti na úvahe ústavného súdu.

9. Z repliky právneho zástupcu sťažovateľky z 12. marca 2018, doručenej ústavnému súdu 14. marca 2018, vyplýva, že uznesenie veľkého senátu nebolo očakávaným ani v legislatívnom procese avizovaným náhľadom na novú právnu úpravu dovolacieho konania. Nepochybne dovolaciemu súdu patrí posudzovať prípustnosť dovolania, resp. splnenie podmienok, za ktorých môže uskutočniť dovolacie konanie. V rámci systému delenia moci v právnom štáte však nemožno tvrdiť, že možnosti dovolacieho súdu pri takom posúdení sú bezbrehé, pretože dovolací súd nemôže zákon vykladať spôsobom, ktorý zjavne nepredstavuje výklad zákona, ale tvorbu zákona. V zhode s týmto názorom sa vyjadril aj iný senát najvyššieho súdu, ktorý v uznesení sp. zn. 6 Cdo 7/2017 z 24. januára 2018 o rozporuplnom názore veľkého senátu o vylúčení kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania uviedol, že veľký senát prakticky

dotvoril Civilný sporový poriadok (poukazujúc na jeho čl. 4 ods. 2) o dve zákazové normy, a to o zákaz kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 a § 421 Civilného sporového poriadku a o zákaz skúmania prípustnosti dovolania podľa § 421 Civilného sporového poriadku v prípade, ak je uplatnená prípustnosť dovolania aj podľa § 420 Civilného sporového poriadku. Civilný sporový poriadok totiž kumuláciu dôvodov prípustnosti dovolania výslovne nevyklučuje (nezakazuje) a výslovne neupravuje ani sankciu postihujúcu dovolateľa v podobe veľkým senátom formulovaného pravidla, že pri kumulácii dôvodov prípustnosti dovolania sa dovolací súd obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420, teda že dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 421 sa vôbec nezaobera (akoby vôbec uplatnený nebol). Zákaz kumulácie dovolacích dôvodov podľa označených ustanovení nemožno vyvodit' ani rozumným teleologickým výkladom, resp. nijakým ústavne konformným výkladom. Sťažovateľka trvá na tom, že najvyšší súd uzatvára sám seba pred skúmaním vecnej stránky podaných dovolaní a čisto formalistickým prístupom k výkonu spravodlivosti upiera sám sebe nenahraditeľnú úlohu byť najvyšším strážcom zákonnosti v občianskom súdnom konaní. Najvyšší súd nesmie dať prednosť počtu evidenčne skončených vecí pred naplnením základných úloh, ktoré od neho strany občianskeho sporového konania očakávajú. Zo spomínaného uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 7/2017 z 24. januára 2018 vyplýva, že súd sa dopustí porušenia princípu vyplývajúceho z čl. 2 ods. 3 ústavy, ak ústavne nekonformným výkladom Civilného sporového poriadku spočívajúcim vo vyvedení zákazu takého správania strany, ktorý nie je výslovne stanovený zákonom a ktorý nemožno odôvodniť ani rozumnými a presvedčivými argumentmi, odoprie procesnému úkonu strany ako slobodnému prejavu jej vôle tie dôsledky, ktoré takýmto prejavom zamýšľala vyvolať. Vyvedením takého zákazu za uvedenej situácie dochádza nielen k porušeniu princípu „čo nie je zakázané, je dovolené“, ale aj princípu del'by moci vyplývajúceho z princípu legality a k porušeniu základného práva strany na spravodlivé súdne konanie jeho neprípustným obmedzením. Ak je totiž k dispozícii viacero výkladov verejnoprávnej normy, treba zvoliť ten, ktorý vôbec, resp. čo najmenej zasahuje do toho-ktorého základného práva či slobody (princíp „*in dubio pro libertate*“). Interpretácia zákona nemôže popierať zmysel a účel právnej normy a vo svojich dôsledkoch reštriktívne zasahovať do základných práv a slobôd. Pokiaľ Civilný sporový poriadok dáva strane k dispozícii dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, potom rozhodovanie o ňom, ako aj posudzovanie splnenia predpokladov a podmienok jeho prípustnosti sa nemôže ocitnúť mimo ústavného rámca ochrany základných práv. To znamená, že dovolací súd je povinný interpretovať a aplikovať podmienky prípustnosti tohto opravného prostriedku tak, aby boli dodržané zásady práva na spravodlivý proces, t. j. aby nebolo zhoršované procesné postavenie strany, resp. jej možnosť domáhať sa využitím dovolania účinnej ochrany svojho subjektívneho práva. Najvyšší súd sa vo svojom vyjadrení vôbec nevenuje tomu, ako naložil so späťvzatím uplatneného dôvodu prípustnosti dovolania zo strany sťažovateľky. Aj tento prístup najvyššieho súdu naznačuje, že od advokátov podávajúcich dovolanie vyžaduje síce jednoznačné posúdenie existencie dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 Civilného sporového poriadku (pretože jeho uplatnením dovolateľ automaticky vylúči posúdenie dovolaním napadnutého dôvodu podľa § 421 Civilného sporového poriadku), ale na druhej strane upiera dovolateľovi dispozíciu s dôvodmi prípustnosti dovolania v závislosti od toho, ako sa vyvíja judikatúra. Bez podceňovania právnej erudície advokátov podávajúcich dovolanie treba uviesť, že posúdenie existencie väd zmätočnosti podľa § 420 Civilného sporového poriadku nie je jednoduché. V tejto súvislosti uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 7/2017 z 24. januára 2018 zdôrazňuje, že za tejto všeobecne známej skutočnosti

požiadavka na predvídanie existencie vady podľa § 420 Civilného sporového poriadku zo strany advokáta pri spisovaní dovolania sa „s istotou“ rovná takmer požadovaniu nemožného, čo zjavne odporuje základnému právu na spravodlivé dovolacie konanie a princípu tzv. vnútornej morálky práva, podľa ktorého zákon (resp. jeho interpretácia) nesmie požadovať nemožné. Samotný záver o neprípustnosti kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania odporuje základnému právu na spravodlivú ochranu práv v dovolacom konaní aj preto, lebo prakticky znemožňuje poskytnutie kvalitnej právnej pomoci dovolateľovi advokátom pri spisovaní dovolania, keďže mu bráni uplatniť ako dovolací dôvod nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku *in eventum*, teda pre prípad, že ním predložené tvrdenie o výskyte závažnej procesnej vady podľa § 420 Civilného sporového poriadku vyhodnotí dovolací súd ako nedôvodné. Tým sa poskytovanie právnych služieb advokátom v dovolacom konaní môže dostať do rozporu s jeho zákonnou povinnosťou postupovať pri výkone advokácie s odbornou starostlivosťou, t. j. okrem iného dôsledne využívať všetky právne prostriedky a uplatňovať v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Absencia výslovného zákazu kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania nie je medzerou Civilného sporového poriadku, ale naopak, je zámerom zákonodarcu, aby i po zmene právnej úpravy prijatím nového procesného kódexu bola naďalej akceptovaná všeobecne uznávaná a nespochybňovaná zásada procesného práva umožňujúca účinnú ochranu subjektívnych práv, t. j. zásada o možnosti uplatňovania tejto ochrany *in eventum*. Rozporuplné rozhodnutie veľkého senátu z 19. apríla 2017 neprispieva k efektívnej regulácii konfliktov judikatúry a k jednotnému rozhodovaniu najvyššieho súdu. Názorová nejednotnosť najvyššieho súdu v tejto otázke sa neprejavila iba v tom, že na základe uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 7/2017 z 24. januára 2018 bude veľký senát opätovne rozhodovať o otázke následkov kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania, ale aj v tom, že sama predsedníčka najvyššieho súdu poskytuje k tejto otázke ústavnému súdu rozdielne stanoviská, napríklad vo veci sťažovateľky S., vo vyjadrení k sťažnosti vedenej pod sp. zn. I. ÚS 643/2017 poprela správnosť, resp. ústavnú udržateľnosť záverov veľkého senátu z 19. apríla 2017, keďže uviedla, že zásadná koncepčná zmena občianskeho procesu sa netýka problému kumulatívneho uplatnenia oboch dovolacích dôvodov, a preto nesvedčí vylúčeniu kumulácie. Zákon stanovuje, proti ktorým rozhodnutiam je dovolanie prípustné, pričom dovolací súd nemôže dovolanie odmietnuť len preto, že dovolateľ jeho prípustnosť odvodzuje z oboch v zákone vymedzených dôvodov. Aplikáciou rozhodnutia veľkého senátu boli preto podľa názoru sťažovateľky porušené jej označené práva.

10. Ústavný súd doručil sťažnosť, uznesenie č. k. II. ÚS 570/2017-23 zo 14. septembra 2017, vyjadrenie predsedníčky najvyššieho súdu a repliku sťažovateľky žalobkyňi s možnosťou vyjadriť sa vo veci samej, keďže rozhodnutím ústavného súdu by mohla byť dotknutá na svojich právach.

Z vyjadrenia žalobkyne č. SPFS/2018/08873 z 26. marca 2018, doručeného ústavnému súdu 3. apríla 2018, vyplýva, že sa plne stotožňuje so závermi uvedenými v rozsudkoch okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu a považuje tieto za vecne správne. Námiety sťažovateľky uvedené v sťažnosti považuje za nedôvodné.

II.

11. Z rozsudku krajského súdu č. k. 4 Co 377/2015-394 zo 16. júna 2016 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 14 C 218/2008-344 z 2. februára 2015.

V súvislosti s námietkou sťažovateľky, podľa ktorej Slovenský pozemkový fond v tej časti žaloby, ktorá sa týka vlastníctva k „ostatným plochám“, nebol oprávnený konať za žalobkyňu, uvádza, že táto námietka neobstojí. V zmysle § 14 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov Slovenský pozemkový fond nakladá aj s pozemkami, ktoré tvorili verejný majetok (neknihované pozemky) a ktoré sú vo vlastníctve štátu. Zákonom č. 571/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, došlo k novelizácii tak, že sa rozšírilo oprávnenie Slovenského pozemkového fondu konať za štát vo veciach nehnuteľností vo vlastníctve štátu uvedených v osobitnom predpise aj vtedy, ak je vlastnícke právo štátu sporné. Táto legislatívna zmena sa týkala poľnohospodárskych pozemkov, za ktoré treba považovať aj pozemky tvoriace poľnohospodársky pôdny fond. V zmysle zákona č. 307/1992 Zb. poľnohospodársky pôdny fond tvoria okrem poľnohospodárskych pozemkov aj pozemky, ktoré síce neslúžia bezprostredne poľnohospodárskej výrobe, ale sú pre ňu nenahraditeľné.

Vychádzajúc z týchto hľadísk, bolo potrebné dospieť k záveru, že Slovenský pozemkový fond bol oprávnený konať za žalobkyňu.

Vzhľadom na okolnosti, za akých nadobudli právni predchodcovia sťažovateľky v roku 1926 vlastnícke právo (nehnutelnosť, ktorá bola predmetom darovacej zmluvy, bola zapísaná do pozemkovej knihy v prospech právnych predchodcov, kým nehnuteľnosti, ktoré sú teraz sporné, neboli takto zapísané), možno uviesť, že neboli oprávnenými držiteľmi sporných pozemkov a táto skutočnosť u nich musela vyvolať pochybnosti o tom, či im nezapísané nehnuteľnosti patria, keď nehnuteľnosť nadobudnutá na základe darovacej zmluvy bola do pozemkovej knihy zapísaná a bolo všeobecne známe, že vlastnícke právo sa v tom čase prevádzalo až zápisom do pozemkovej knihy.

12. Z dovolania sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu vyplýva, že je datované 7. septembra 2016, pričom prípustnosť dovolania (nesprávne označovaná ako „*Dovolacie dôvody*“, pozn.) vyvodzuje sťažovateľka jednak z § 420 písm. c) a f) Civilného sporového poriadku (strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, resp. súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces), ako aj z § 421 písm. a) a b) Civilného sporového poriadku (rozhodnutie záviselo od právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, resp. rozhodnutie záviselo od právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená).

13. Z tlačovej správy najvyššieho súdu (občianskoprávneho kolégia z 20. apríla 2017) vyplýva, že 19. apríla 2017 zasadol po prvý raz od účinnosti Civilného sporového poriadku veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktorý riešil zásadnú výkladovú otázku vzájomného vzťahu § 420 a § 421 tohto nového procesného kódexu. Veľký senát pomerom hlasov 7:0 dospel k právnomu záveru, podľa ktorého je neprípustné, aby strana sporu v podanom dovolaní kumulovala dôvody prípustnosti dovolania zároveň podľa § 420 aj § 421 Civilného sporového poriadku. Pokiaľ ale napriek tomu dovolateľ uvedie, že jeho dovolanie je prípustné podľa § 420 a tiež § 421 Civilného sporového poriadku, dovolací súd sa obmedzí na posúdenie prípustnosti dovolania iba podľa § 420 písm. a) až f) Civilného sporového poriadku. Právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu je pre senáty najvyššieho súdu záväzný

(§ 48 ods. 3 Civilného sporového poriadku). Rozhodnutie veľkého senátu vo veci sp. zn. 1 VCdo 2/2017 bude uverejnené na webovej stránke najvyššieho súdu.

14. Z uznesenia najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 18/2017-452 zo 17. mája 2017 vyplýva, že ním bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 4 Co 377/2015 zo 16. júna 2016. Podľa názoru najvyššieho súdu otázka možnosti súbežného uplatnenia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 a § 421 Civilného sporového poriadku bola riešená veľkým senátom občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktorý v uznesení sp. zn. 1 VCdo 2/2017 z 19. apríla 2017 konštatoval, že kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania podľa týchto ustanovení je neprípustná a pokiaľ sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 Civilného sporového poriadku. Ak sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené v § 420 písm. a) až f) Civilného sporového poriadku, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste. Uvedeným rozhodnutím veľkého senátu, ktoré je dostupné i na internetovej stránke najvyššieho súdu (www.nsud.sk), sú senáty najvyššieho súdu viazané. Riadiac sa právnymi závermi vyjadrenými v tomto rozhodnutí, vec prejednávajúci senát skúmal prípustnosť dovolania sťažovateľky len podľa § 420 písm. c) Civilného sporového poriadku [nezaoberal sa teda prípustnosťou jej dovolania z hľadiska § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) Civilného sporového poriadku]. V súvislosti so skúmaným dôvodom prípustnosti dovolania treba uviesť, že pokiaľ je účastníkom občianskoprávných vzťahov štát, je právnickou osobou (§ 21 Občianskeho zákonníka). Na konanie štátu pred súdom sa použijú ustanovenia osobitného predpisu o konaní za štát (§ 73 Civilného sporového poriadku). Právnická osoba nadobudnutím procesnej subjektivity nadobúda tiež procesnú spôsobilosť. Z procesného hľadiska má štát procesnú subjektivitu a tiež neobmedzenú procesnú spôsobilosť. Na strane štátu nemôže dôjsť k nedostatku procesnej spôsobilosti. Odborná právnická literatúra už pred 1. júlom 2016 dospela k názoru, podľa ktorého „spôsobilosť právnickej osoby na právne úkony a plná procesná spôsobilosť je teda totožná s okamihom, keď sa právnická osoba stáva subjektom práva“. Konštatovala tiež, že „právnické osoby a štáty ju (procesnú spôsobilosť) majú bez obmedzenia“. Najvyšší súd už v minulosti konštatoval, že „o procesnej spôsobilosti štátu nemožno mať pochybnosti“. Nedostatok procesnej spôsobilosti sa reálne môže vyskytnúť iba na strane fyzickej osoby. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že k namietanej procesnej vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. c) Civilného sporového poriadku nedošlo. Dovolacie uznesenie najvyššieho súdu bolo podľa dátumovej pečiatky doručené právnomu zástupcovi sťažovateľky 7. júna 2017.

15. Z podania sťažovateľky z 22. mája 2017, označeného ako „*Čiastočné späťvzatie v dovolaní žalovanou uplatnených dovolacích dôvodov*“ a doručeného najvyššiemu súdu 24. mája 2017, vyplýva, že vzhľadom na zverejnené rozhodnutie veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 VCdo 2/2017 berie sťažovateľka uplatnený dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. c) Civilného sporového poriadku späť.

16. Z prípisu predsedu senátu najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 18/2017 zo 6. júna 2017, adresovaného právnomu zástupcovi sťažovateľky, vyplýva, že podanie sťažovateľky z 22. mája 2017 sa zasiela okresnému súdu za (už skôr vráteným) spisom, keďže najvyšší súd rozhodol o dovolaní už 17. mája 2017 a 23. mája 2017 vrátil spis okresnému súdu.

III.

17. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

18. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

19. Sťažovateľka zdôrazňuje, že v podanom dovolaní uplatnila dôvody prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. c) a f) a podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) Civilného sporového poriadku, avšak najintenzívnejšie pociťovala porušenie svojich práv podľa § 420 písm. f). Po tom, čo jej právny zástupca z tlačovej správy najvyššieho súdu z 20. apríla 2017 zistil právny názor veľkého senátu z 19. apríla 2017 o vylúčení možnosti kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania, a po zverejnení textu rozhodnutia veľkého senátu podaním z 22. mája 2017 uplatnený dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. c) vzala späť, aby bolo možné vec preskúmať podľa § 420 písm. f). Najvyšší súd však toto podanie nezohľadnil s tvrdením, že vo veci už rozhodol 17. mája 2017, teda o 5 dní skôr. Sťažovateľka rešpektuje právo najvyššieho súdu vykladať ustanovenia Civilného sporového poriadku a rešpektuje aj právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu, čo prejavila aj späťvzatím jedného z dôvodov tvrdenej prípustnosti dovolania. Legitímne totiž očakávala od najvyššieho súdu, že tento jej vytvorí rozumný časový priestor na to, aby sa s rozhodnutím veľkého senátu oboznámila ona, ako aj širšia právnická verejnosť. Naproti tomu v replike na vyjadrenie predsedníčky najvyššieho súdu už sťažovateľka argumentuje nezákonnosťou a neústavnosťou právneho názoru veľkého senátu vylučujúceho možnosť kumulovania dôvodov prípustnosti dovolania.

20. Predsedníčka najvyššieho súdu pripúšťa, že nová judikatúra aplikovaná retrospektívne môže za istých okolností zasiahnuť do očakávaní niektorej z procesných strán, avšak aplikovanie opačného postupu by znamenalo vedomú aplikáciu „nesprávneho“ právneho názoru. Výnimku zo zásady retrospektívneho pôsobenia novej judikatúry nemôže predstavovať ani sťažovateľkou tvrdená nepredvídateľnosť novej judikatúry. Najvyšší súd nepopiera, že sťažovateľka nemusela predvídať, ako sa na základe právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 vyvinú právne názory na možnosť kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania, avšak to nezakladá okolnosť spôsobilú zvrátiť pre ňu priaznivejším spôsobom právne závery

o retrospektívnom pôsobení novej judikatúry. Prípadné osvojenie si argumentácie sťažovateľky, podľa ktorej by sa právne závery vyjadrené v rozhodnutí veľkého senátu mali aplikovať až pri rozhodovaní o dovolaniach podaných po vydaní (publikovaní) rozhodnutia veľkého senátu, by znamenalo „návrat“ rozhodovania senátov do stavu nejednotného posudzovania prípustnosti dovolania podľa § 420 a § 421 Civilného sporového poriadku, ktorý bol prekonaný práve uznesením veľkého senátu.

21. Žalobkyňa je presvedčená o vecnej správnosti rozhodnutí všeobecných súdov.

22. Článok 6 ods. 1 dohovoru nezakotvuje výslovne právo na prístup k súdu. Napriek tomu však právo na prístup k súdu predstavuje prvok vlastný právu zakotvenému v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Tým je dané, že tento článok zaručuje každému právo na to, aby svoju vec týkajúcu sa občianskych práv a záväzkov mohol nechať predložiť súdu. V tomto smere toto ustanovenie zakotvuje „právo na súd“, ktorého je právo na prístup k súdu (teda právo zahájiť konanie pred súdom) len jedným z aspektov (Golder proti Spojenému kráľovstvu). Uvedené platí *mutatis mutandis* aj o práve zahájiť dovolacie konanie.

23. Ústavný súd na tomto mieste cituje uznesenie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia sp. zn. 1 V Cdo 2/2017 z 19. apríla 2017, podľa ktorého:

„46.1. Kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP a § 421 CSP je neprípustná.

46.2. Ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP.

46.3. Ak sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené v § 420 písm. a/ až f/ CSP, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste.“

24. Ústavný súd na neverejnom zasadnutí pléna 25. apríla 2018 prijal k otázke ústavnosti zákazu kumulácie dovolacích dôvodov judikovanému najvyšším súdom najmä na podklade uznesenia veľkého senátu občianskoprávneho kolégia sp. zn. 1 V Cdo 2/2017 z 19. apríla 2017 zjednocujúce stanovisko pléna ústavného súdu pod sp. zn. PLz. ÚS 1/2018 (ďalej len „zjednocujúce stanovisko“) s týmto výrokom:

„Pokiaľ sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 Civilného sporového poriadku, ako aj § 421 Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 Civilného sporového poriadku, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Rovnako, pokiaľ sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené § 420 písm. a) až f) Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“

Ústavný súd svoje zjednocujúce stanovisko odôvodnil takto:

«16. Zo žiadneho zákonného ustanovenia Civilného sporového poriadku nevyplýva obmedzenie, ktoré by čo i len naznačovalo, že proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné dovolanie z dôvodu podľa § 420 CSP, ako aj podľa § 421 CSP, by uplatnenie niektorého dôvodu prípustnosti dovolania vylučovalo alebo podmieňovalo možnosť uplatniť aj iný dovolací dôvod. Možno konštatovať, že § 420 CSP zakladá samostatne prípustnosť dovolania

a rovnako samostatne zakladá prípustnosť dovolania aj § 421 CSP. Zákon medzi nimi neupravuje žiadnu súvislosť, a to ani podmieňujúcu, ani vylučujúcu. Právna úprava je v tomto smere jasná a jednoznačná. Neexistuje preto dôvod, prečo by mal súd pri rozhodovaní postupovať podľa čl. 4 ods. 2 CSP. Napokon, zmyslom tohto ustanovenia je určiť taký postup, aby súd nemusel stranu pri rozhodovaní odmietnuť (zákaz odmietnutia spravodlivosti) a v prípade pochybností rozhodnúť pozitívne. Aplikáciou tohto ustanovenia spôsobom, ako to vykonal veľký senát, by došlo k presne opačnému efektu.

17. Je ústavné (ale i zákonne, pozn.) neakceptovateľný taký postup, ktorým by bol dovolateľ nútený vybrať si len jeden z dôvodov prípustnosti dovolania napriek reálnej existencii viacerých dôvodov prípustnosti dovolania. Týmto postupom by bola de facto rozhodovacia činnosť súdu delegovaná na dovolateľa, resp. advokáta, čo je neprípustné. Právne posúdenie prípustnosti opravného prostriedku a aplikácia práva na konkrétny prípad je úlohou (dovolacieho) súdu.

18. Z právnej úpravy Civilného sporového poriadku, ktorá neukladá dovolateľovi povinnosť podať dovolanie len z jedného dôvodu prípustnosti, možno vyvodiť záver, že dovolateľ môže podať dovolanie kumulatívne z oboch dôvodov prípustnosti (§ 420 a § 421 CSP). Absenciu zakotvenia zákazu kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania v právnej úprave hodnotí ústavný súd ako zámer zákonodarcu, ktorý je možné zmeniť iba (opäť) zákonom, a nie názorom *de lege ferenda*.

19. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na čl. 2 ods. 3 ústavy, podľa ktorého každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

V zmysle čl. 3 ods. 2 CSP výklad tohto zákona nesmie protirečiť tomu, čo je v jeho slovách a vetách jasné a nepochybné.

Ak veľký senát zužuje viaceré uplatnené dôvody prípustnosti dovolania len na jeden z nich, a to ten, ktorý je v zákone uvedený na prednejšom mieste, jeho výklad protirečí nielen jasnému textu zákona, ale súčasne aj základnému princípu, na ktorom Civilný sporový poriadok spočíva (čl. 3 ods. 2 CSP).

20. Prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu v zákone, ktoré idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu (nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 1/02).

21. Ústavný súd považuje zmenenú koncepciu dovolania spočívajúcu v sprísnení podmienok upravujúcich odôvodnenie dovolania (§ 431 až § 433 CSP), v obmedzení dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci len na prípady zásadného právneho významu (§ 421 ods. 1 CSP), v spísaní dovolania kvalifikovanou osobou (§ 429 ods. 1 CSP), vo zvýšení limitu pre prípustnosť dovolania z trojnásobku na desaťnásobok minimálnej mzdy [§ 422 ods. 1 písm. a) CSP] za – pre tento čas – dostatočnú záruku pred zneužitím dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku.

22. Prvoradou podmienkou dostupnosti práva na súdnu ochranu je také správanie súdu, pri ktorom sa zdrží akejkol'vek svojej činnosti, ktorou by oprávnenej osobe bez právneho dôvodu sťažoval, či dokonca maril možnosť konať pred súdom, v medziach platného právneho poriadku uplatňovať svoje hmotné aj procesné práva. (Drgonec, J. Ústava Slovenskej republiky. Bratislava : C. H. Beck, 2015, s. 855).

„Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces.“ (nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 875/2016 z 28. februára 2017).

„Bolo by nemysliteľné, aby článok 6 ods. 1 dohovoru detailne popisoval procesné záruky poskytované stranám prebiehajúceho sporu a aby primárne nechránil to, čo samo osebe umožňuje mať prospech práve z týchto záruk, teda prístup k súdu. Zásady spravodlivosti, verejnosti a rýchlosti súdneho konania totiž nemajú žiadnu hodnotu, ak žiadne konanie neprebíha. Ak zhrnieme tieto vyslovené úvahy, dospejeme k záveru, že právo na prístup k súdu tvorí esenciálny prvok práva na spravodlivý proces.“ (rozsudok ESLP vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 – 36).

Existenciu práva na prístup k súdu akceptuje aj právna doktrína, ktorá uvádza, že ak hlavným zmyslom a účelom čl. 6 ods. 1 dohovoru je dosiahnutie spravodlivého procesu, potom by bolo priamo v rozpore s tým zabránenie vôbec vzniku súdneho procesu. Zamedzením prístupu k súdu by sa vlastne nemohol naplniť ani hlavný zmysel (účel) práva na spravodlivý súdny proces, ktorým je súdna ochrana práva. V tomto zmysle potom právo na spravodlivý proces obsahuje dve integrálne súčasti, ktoré sú vzájomne späté a podmienené, a to právo na prístup k súdu a právo na spravodlivé súdne konanie (Svák, J. Ochrana ľudských práv v troch zväzkoch. II. zväzok. Bratislava : EUROKÓDEX, s. r. o., Paneurópska vysoká škola, 2011. s. 10).

„Právo na prístup k súdu môže podliehať rôznym procesnoprávnym obmedzeniam a formalitám, avšak iba pri zachovaní jeho podstaty a pri rešpektovaní primeranosti obmedzenia, aby nedošlo k odopretiu práva na prístup k súdu do takej miery, že by bol narušený jeho účel. Okrem uvedených kritérií je nevyhnutné, aby konkrétne obmedzenie sledovalo legitímny cieľ, t. j. aby nebolo svojvoľné“ (rozsudok ESLP vo veci Ashigdane proti Spojenému kráľovstvu z 28. 5. 1985, sťažnosť č. 8225/78, bod 58).

23. Ak veľký senát generálne vylúčil súbežné uplatnenie dôvodov prípustnosti dovolania a pre takéto vylúčenie neexistujú rozumné a presvedčivé argumenty, odňal tým právo dovolateľovi na prístup k súdu a porušil zásadu zákazu denegatio iustitiae.»

25. Prijaté zjednocujúce stanovisko ústavného súdu je plne aplikovateľné aj v prerokováanej veci sťažovateľky a ústavný súd naň v plnom rozsahu poukazuje.

Z tohto dôvodu ústavný súd uzatvára, že pokiaľ sťažovateľka v podanom dovolaní uplatnila súbežne dôvody prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. c) a f) a podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) Civilného sporového poriadku a najvyšší súd sa v napadnutom uznesení pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzil len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 písm. c), porušil tým základné právo sťažovateľky domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na súde podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Okrem toho ústavný súd dopĺňa, že sám najvyšší súd svoje stanovisko vyjadrené v uznesení veľkého senátu občianskoprávneho kolégia sp. zn. 1 V Cdo 2/2017 z 19. apríla 2017 k dnešnému dňu revidoval a v uznesení veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 VCdo 1/2018 z 21. marca 2018 uviedol: „*Po prejednaní veci z hľadiska predloženej právnej otázky a s prihliadnutím k vyžiadaným stanoviskám dospel veľký senát k odlišnému právnomu názoru, než aký bol vyslovený v rozhodnutí 1 VCdo 2/2017, a to k názoru, že kumulácia dovolacích dôvodov podľa § 420 C. s. p. a § 421 C. s. p. prípustná je.*“

26. Ústavný súd považuje ďalej za potrebné z hľadiska dodefinovania predmetu tohto konania konštatovať, že sťažovateľka v podanej sťažnosti v podstate namietala, že najvyšší súd jej nevytvoril rozumný časový priestor na to, aby sa mohla s rozhodnutím veľkého senátu

oboznámiť a primerane naň reagovať, pretože o dovolaní rozhodol už 17. mája 2017 a závery veľkého senátu v rozhodnutí aplikoval.

S najvyšším súdom možno súhlasiť v otázke potreby okamžitej aplikability novej procesnoprávnej úpravy dovolacieho konania, keďže dovolanie bolo podané už za účinnosti Civilného sporového poriadku. Rovnako sa javia ako presvedčivé aj ďalšie úvahy uvedené vo vyjadrení predsedníčky najvyššieho súdu, ktoré sa týkajú retrospektívnych účinkov novej judikatúry. Z pohľadu ústavného súdu treba za osobitne významné považovať to, že najvyšší súd pripúšťa, že nový právny názor (nová judikatúra) aplikovaný retrospektívne môže za istých okolností zasiahnuť do očakávaní niektorej z procesných strán, ktoré táto mohla mať pred prijatím nových právnych názorov.

O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak vyšší súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných, zásadne odlišných právnych záveroch ako nižší súd, pričom zároveň strane konania neumožní vyjadriť sa k týmto iným (odlišným) právnym záverom, teda keď strana nemá možnosť právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov nižšieho súdu nejavili ako významné (II. ÚS 407/2016). *Mutatis mutandis* o prekvapivom rozhodnutí možno hovoriť aj za situácie, keď sa aplikuje autoritatívny výklad novej právnej úpravy, ktorý nebol predvídateľný a ktorý vedie k odňatiu práva na súdnu ochranu.

27. Podľa názoru ústavného súdu aplikovanie právneho názoru veľkého senátu o neprípustnosti kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania nepochybne zasiahlo do legitímnych očakávaní sťažovateľky, ktorá ani s kvalifikovanou pomocou jej právneho zástupcu nemohla reálne predvídať výklad neakceptujúci kumuláciu dôvodov prípustnosti dovolania, a to jednak s ohľadom na rozhodovaciu prax za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, ako aj preto, že neprípustnosť kumulácie z novej úpravy výslovne nevyplýva. Napokon, odlišná rozhodovacia prax senátov najvyššieho súdu v tejto otázke sama osebe bez ďalšieho poukazuje na zrejmu nepredvídateľnosť a prekvapivosť aplikovaného právneho názoru veľkého senátu.

Možno konštatovať, že „v hre“ bola jednak povinnosť najvyššieho súdu rozhodovať v súlade so zákonom (so záväzným výkladovým stanoviskom veľkého senátu), ale tiež jeho povinnosť postupovať tak, aby sťažovateľke bola poskytnutá súdna ochrana v dovolacom konaní v situácii, keď prichodilo aplikovať nepredvídateľné, resp. prekvapivé výkladové stanovisko veľkého senátu najvyššieho súdu.

Za daného stavu sťažovateľka právom vytýka najvyššiemu súdu, že jej nevytvoril rozumný časový priestor na to, aby sa mohla s rozhodnutím veľkého senátu oboznámiť a primerane naň reagovať. Aj keď právny zástupca sťažovateľky vynaložil dostatočné odborné úsilie smerujúce k tomu, aby podané dovolanie zodpovedalo novému právnemu názoru, nevedlo to k cieľu, pretože v čase čiastočného späťvzatia dovolania už bolo vo veci rozhodnuté. V podstate možno preto povedať, že vzhľadom na postup, ktorý si najvyšší súd zvolil, bolo vecou celkom nepredvídateľnej náhody, či pokus právneho zástupcu sťažovateľky uviesť dovolanie do súladu s právnym názorom veľkého senátu bude alebo nebude úspešný. Takýto stav považuje ústavný súd za ústavnoprávne neakceptovateľný, pretože je vo svojich dôsledkoch priamym popretím práva sťažovateľky na prístup k dovolaciemu súdu.

Za uvedených okolností bolo povinnosťou najvyššieho súdu dať sťažovateľke ešte pred rozhodnutím o dovolaní priestor na prípadnú úpravu podaného dovolania s poukazom na právne závery veľkého senátu. Tým, že najvyšší súd takto nepostupoval, zasiahol do samej podstaty základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu, resp. jej práva na spravodlivé súdne

konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to s účinkami *denegationis iustitiae*, a preto došlo k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

28. Vychádzajúc zo skutočnosti, že ústavný súd vyslovil porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, nebolo už potrebné osobitne sa zaoberať namietaným porušením čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

29. Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vec vrátiť na ďalšie konanie.

Na základe citovaných ustanovení ústavný súd zrušil uznesenie najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 18/2017-452 zo 17. mája 2017 a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

V ďalšom konaní bude najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu.

30. Sťažovateľka požadovala náhradu trov právneho zastúpenia advokátom, ktorých výšku nevyčíslila.

Trovy právneho zastúpenia pozostávajú z dvoch úkonov právnych služieb v roku 2017 (prevzatie a príprava zastupovania, spísanie sťažnosti) v sume po 147,33 €, z jedného úkonu v roku 2018 (replika na vyjadrenie najvyššieho súdu) vo výške 153,50 €, z dvoch režijných paušálov v sume po 8,84 € a z jedného režijného paušálu vo výške 9,21 €. Celkom ide o sumu 475,05 €, ktorú je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (bod 3 výroku nálezu).

31. Keďže ústavný súd zrušil dovolacie uznesenie najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, v ďalšom bude v právomoci najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu skúmať zákonnosť odvolacieho rozsudku krajského súdu, čo zároveň vylučuje právomoc ústavného súdu vo vzťahu k odvolaciemu rozsudku, a preto podľa § 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 161 ods. 2 Civilného sporového poriadku bolo potrebné tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti postupu krajského súdu vo veci sp. zn. 4 Co 377/2015 a jeho rozsudku zo 16. júna 2016, nevyhovieť (bod 4 výroku nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

32. Vzhľadom na čl. 133 časť vety pred bodkočiarkou ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.